

HET MOERAS VAN JETTE

Als het water terugkeert

Langs de Wereldtentoonstellinglaan vormt het moeras van Jette een van de ecologische schatten van het Koning Boudewijnpark. Dit natuurgebied, een speciale beschermingszone Natura 2000, krijgt stap voor stap het uitzicht terug dat het lang geleden had, en herinnert de Brusselaars aan het genot van een wandeling en een ontdekkingstocht in de spontane natuur.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De vallei van de Molenbeek ten noorden van Brussel was vroeger één grote vochtige zone. Langs de rivier stonden twee molens, eentje in Laken en een tweede in Jette, vlakbij de overgang tussen de eerste en tweede fase van het Koning Boudewijnpark. Van dat uitgestrekte vochtige gebied met zijn veenachtige stroken, hooiweiden, doorsijpelingszones, en hier en daar typische moerasplanten, blijven vandaag alleen de moerassen van Jette en Ganshoren over.

Administratief waren de landbouwgemeenten Ganshoren en Jette sinds 1801 met elkaar verbonden. Veertig jaar later, stemde het parlement de wet die de gemeente Ganshoren creëerde en de Molenbeek vastlegde als grens tussen beide gemeenten. De huidige moerassen van Jette en Ganshoren waren in die periode dus exclusief eigendom van Ganshoren. En dat bleef zo tot in 1958. In dat jaar vond er een uitwisseling van gronden plaats tussen beide gemeenten en wijzigde de administratieve grens: de spoorlijn Brussel-Dendermonde, die sinds 1881 het moeras in tweeën sneed, volgde de Molenbeek op als geografische en juridische grens tussen beide gemeenten. Van die periode dateert dus ook het onderscheid tussen het moeras van Jette en dat van Ganshoren.

Het lijkt wel een paradox: een spoorlijn doorkruist het moeras en men zou kunnen verwachten dat dit de integriteit van de omgeving zou aantasten. Maar misschien is het precies de trein die ervoor zorgde dat het gebied gevrijwaard bleef van verstedelijking. Men bouwde niet langs de spoorlijn. De wetenschappelijke waarde van het terrein daalde sterk toen er in 1955 een afvalwatercollector en een groot deel van de Molenbeek en zijn bijriviertjes in de riolen terechtkwam. Deze installatie veroorzaakte de verplaatsing van grote hoeveelheden grond – en het moeras van Jette draagt daar vandaag nog de sporen van! – maar deze ingreep zorgde ook voor een langzame opdroging.

Eind jaren zeventig werd het moeras van Jette opgenomen in het project van het Koning Boudewijnpark. Dit had als doel de nog bestaande groene ruimten in het noorden van Brussel in stand te houden en in te richten. Dankzij de tussenkomst van een actiecomité voor het behoud van de Molenbeek, kreeg het moeras het statuut van 'zone van spontane natuur'. Het doel? De wetenschappelijke en didactische waarde ervan intact houden. De draineringsbuizen en de moestuinen die her en der op het terrein waren opgedoken, verdwenen weer en de vijver kreeg opnieuw vorm. Zo herwon de vochtige vallei haar oorspronkelijke uitzicht met zijn typische rietbegroeiing.

Sindsdien geniet het moeras van Jette van het statuut van natuurreservaat.

ALGEMENE BESCHRIJVING : WAAR HET RIET NOG RUIST

Na de restauratie in het kader van de derde fase van het Koning Boudewijnpark, kreeg het moeras van Jette weer het uitzicht van een landelijk en vochtig gebied. Precies zoals het noordwesten van Brussel er vroeger uitzag.

Rond de vijver, die gevoed wordt door een bron uit het Poelbos, kwam opnieuw een rietveld. Er is een houten vlonder zodat de bezoeker er dicht bij kan komen. In de aangrenzende zones hervonden de hoge grassen de vochtige kenmerken die ze nodig hebben. Knotwilgen markeren het landschap. Langs de Molenbeek, maar ook in de doorsijpelingszones, krijgen andere rietplanten regelmatig hun dosis water. Parallel met de Molenbeek werd een grote greppel gegraven en beplant met elzen, om te verhinderen dat kwetsbare biotopen worden betreden. Van op een observatieplatform kan men wel de hele sector overschouwen. Ten westen van het moeras zijn wilgenbosjes aangeplant (schie-, water- en bindwilgen) op de opgehoogde gronden van de saneringsoperaties die het terrein in de jaren vijftig een ander uitzicht gaven. Zij zijn getuigen van de geleidelijke evolutie van de plantenwereld naar een bosachtig biotoop.

Het moeras van Jette, dat is ongerepte natuur. Op het eerste gezicht lijkt het gebied ongeorganiseerd, maar stap voor stap herwint het een natuurlijke harmonie via spontane evolutie.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

De rietvelden van het moeras van Jette bestaan uit dichte bossen riethalm, grote liesdodde, rietgras en groot vlotgras, vermengd met kattenstaart of weegbree die een hoogte van één tot anderhalve meter kan bereiken. Watermunt en wolfspoot vervolledigen het plaatje van deze homogene plantengroei die typisch is voor vochtige gronden. Er staat ook een groepje biezen en in de vijver zelf vond de tweeslachtige duizendknoop een milieu waarin hij zich thuis voelt.

In de vochtige weiden bloeien sleutelbloemen en moerasdotterbloemen, maar ook gele iris, valeriaan, koekoeksbloem, boterbloem, grote vossenstaart en moeraszegge.

De plantengroei van het moeras trekt met zijn relatieve rust een zeer gediversifieerde fauna aan. Er nesten vogels die u het hele jaar kunt observeren, zoals de torenvalk, de waterkip, de wilde eend, enz. Andere vogels komen er zich voeden met de grote aantallen insecten, zoals de rietzanger. De blauwe reiger kweekt niet in het moeras, maar komt er wel vaak langs. En dan zijn er dieren die hier komen overwinteren zoals de ransuil, de keep, de sijs, enz. Zeldzamer, maar toch genoteerd, zijn de doortochten van de ijsvogel of de waterral.

Ook de bruine kikker, de grote groene kikker en de ringslang houden van dit gebied.

Het moeras van Jette maakt deel uit van de Brusselse gebieden die zijn uitgekozen als speciale beschermingszone Natura 2000. Samen met het Laarbeekbos, het Poelbos, het Dielegembos, het moeras van Ganshoren en een deel van het Koning Boudewijnpark, dient het als habitat en voedingsgebied voor de twaalf beschermde vleermuissoorten: mopsvleermuis (barbastella), meervleermuis, vale vleermuis, enz.

HOE HET WORDT BEHEERD

Moerassen zijn kwetsbare milieus omdat ze sterk afhankelijk zijn van de hoeveelheid en de kwaliteit van het water dat er toestroomt. Het beheer van dit gebied waakt dan ook over die bevoorrading en het onderhoud van het stilstaande water ter plekke. De draineerinstallaties uit de jaren vijftig werden uitgeschakeld op het ogenblik van de heraanleg van het moeras. Er werd een laag ondoordringbare klei uitgestrooid op de bodem zodat het water blijft staan. Het overschot aan water vloeide vroeger weg naar de collector. Nu voedt het de vijver van fase II van het Koning Boudewijnpark via een kanaal dat onder de Wereldtentoonstellinglaan doorloopt. De Molenbeek zal in zijn vroegere staat worden hersteld dankzij een hernieuwde aansluiting van de bronnen en zijriviertjes, die momenteel nog leiden naar de afvalwatercollector. Dit moet de kwaliteit van het gebied binnenkort nog verbeteren. Want dat is een van de doelstellingen van het gewestelijke programma voor een blauw netwerk.

Voor het onderhoud van het moeras van Jette sloot Leefmilieu Brussel – BIM een samenwerkingsverband af met de Milieucommissie voor Brussel-West (vzw C.E.B.O.). De vrijwilligers van de vzw zorgen voor de ontwikkeling van de biodiversiteit door de aangroei van een aantal invasieve soorten (bramen, netels, late guldenroede, enz.) te beperken. Tegelijk bevorderen ze de groei van de waterminnende soorten die thuishoren in een moeras. Om te vermijden dat die verwilderen, hakken vrijwilligers de rietstengels laat in het seizoen om, om te vermijden dat de moerasfauna wordt verstoord. Als ze het zouden laten staan, zou de bodem zich met organische en voedingsstoffen verrijken, het riet zou geleidelijk aan hoger groeien en andere planten verstikken, die veel licht nodig hebben voor hun ontwikkeling. Bovendien zou het moeras op die manier voor een deel uitdrogen.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: fase III van het Koning Boudewijnpark en het Poelbos.
- Ten noordwesten: het Laarbeekbos.
- Ten noordoosten: het Dielegembos.
- Ten oosten: fases I en II van het Koning Boudewijnpark en het Jeugdpark.
- Ten westen: het moeras van Ganshoren.
- Ten zuiden: het Rivierendomein (privé eigendom), het Mennegatpark en het Elisabethpark.
- Ten zuidwesten: het populierenbos Nestor Martin en de Zavelenberg.
- Ten zuidoosten: het Paul Garcetpark.

Oppervlakte: 5,03 hectare.

Typologie: moeras beschermd door het statuut van natuureservaat.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM. Er is een overeenkomst tussen de gewestelijke overheid en de Milieucommissie van Brussel-West (vzw C.E.B.O.) voor het beheer van het moeras.

Klassering: het moeras van Jette is opgenomen in de inventaris van eigendommen in het Brussels Gewest met een patrimoniaal belang. Sinds 10 december 1998 heeft het ook het statuut van natuureservaat en het is erkend als speciaal beschermingsgebied Natura 2000.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Het moeras van Jette is alleen toegankelijk voor het publiek tijdens regelmatige georganiseerde rondleidingen van de Milieucommissie van Brussel-West (vzw C.E.B.O.) of van Natagora.

INFORMATIE TER PLAATSE

Hebt u een vraag ? Wilt u een probleem signaleren ?

In noodgevallen: de boswachtersdienst op 0497/59 93 62 of parkassistentie op 0497/599 99 87.

Leefmilieu Brussel – BIM: 02/775 75 75, info@leefmilieubrussel.be.

Vzw C.E.B.O. : 02/245 55 00, jean.rommes@natagora.be.

UITRUSTING

Een onthaalpaviljoen met didactische doeleinden is open tijdens de georganiseerde rondleidingen van C.E.B.O. Er liggen een observatievlonder en pontons langs het moeras. Honden moeten altijd aan de leiband.

INGANGEN

De toegang tot het moeras van Jette gebeurt via de loopbrug over de Wereldtentoonstellinglaan.

TOEGANKELIJKHEID VOOR PERSONEN MET BEPERKTE MOBILITEIT

Alleen op de hoofdweg langs de Molenbeek.

OPENBAAR VERVOER

Tussen 2007 en 2009 voert de MIVB een grote herstructurering door van haar netwerk om de mobiliteit in Brussel te verbeteren. Tijdens deze periode gebeuren er ingrijpende veranderingen aan de lijnen. Wij vragen u naar de website van de [MIVB](#) te surfen om te weten welke lijnen van het openbaar vervoer dit park aandoen.

Trein: station van Jette.

MEER INFORMATIE

- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over de Milieucommissie van Brussel-West ([vzw C.E.B.O.](#)).
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).
- Meer informatie over [Natura 2000](#).
- Meer informatie over [Natagora](#).

